Lausunto

5.10.2026

Asiantuntijalausunto eduskunnan talousvaliokunnalle VATT/394/00.03.00/2026

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027.

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt lausuntoa valtion talousarviosta vuodelle 2027.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua talousarvioesityksestä. Talousarvioesitys seuraa suurelta osin jo aiemmin tehtyjä päätöksiä. Tämän budjettikierroksen suurin uutinen lienee ollut se, että Tilastokeskus tarkensi aineistojaan siten, että todettiin Suomen talouden kasvaneen jo useamman vuoden. Keskityn siksi siihen, miten tämä uutinen on vaikuttanut finanssipolitiikan suureen kuvaan.

Suhdannetilanne ja finanssipolitiikan viritys

Suomen julkisen talouden sopeutuksen mittakaava on niin suuri, että sopeutuksen ajoitus suhdannetilanteeseen on erittäin vaikeaa. Talouden kannalta periaatteena tulisi kuitenkin olla se, että aggregaattikysynnän supistaminen menoleikkauksilla tai verojen korotuksilla tulisi ajoittaa noususuhdanteeseen. Sikäli kun julkisen vallan taholta pyritään vauhdittamaan kasvua, myös näiden toimenpiteiden tulisi ajoittua laskusuhdanteeseen. Lisäksi on syytä todeta, että sopeutus- ja kasvutoimenpiteitä ei voi kunnolla erottaa toisistaan, vaan molemmat vaikuttavat sekä lyhyen aikavälin suhdanteisiin että pitkän aikavälin rakenteisiin – erityisesti vielä lyhyellä aikavälillä eri suuntiin.

Sopeutuksen optimaalista ajoitusta vaikeuttaa meillä riittämätön tietopohja. Kansantalouden tilinpidon BKT luvut tarkentuvat vielä pitkään kyseisen vuoden jälkeen. Tämä on normaalia, mutta julkisen talouden nykytilanteen korjaamisen ja sopeutusten ajoituksen kannalta erityisen merkityksellistä. Lisäksi tarkentumiset ovat viime vuosina olleet poikkeuksellisen suuria.

Kun vuoden 2024 budjettia tehtiin syksyllä 2023, ennustelaitokset ennustivat talouden lähtevän kasvuun sen vuoden aikana. Vuoden 2024 tilinpidon neljännesvuosittain tehtävät tilastorevisiot jättivät kuitenkin ristiriitaisen kuvan siitä, oliko suhdannekäänne tapahtunut ja BKT:n myönteinen kehitys alkanut vai ei. Tilastokeskuksen ensimmäinen vuosiarvio koko vuodelle oli -0,2 % (Tilastokeskus, 28.2.2025). Vuoden 2025 ja 2026 aikana ennustekuva on tarkentunut erittäin voimakkaasti ylöspäin. Kesäkuussa 2025 arvio vuoden 2024 BKT volyymimuutokselle oli +0,4 % ja syyskuussa 2026 +1 %. Eli kolme vuotta budjettipäätösten jälkeen todettiin, että alkuperäinen ennuste talouden kehityksestä oli oikeassa haarukassa ja tilastotarkentumisten välillä vallassa olleet käsitykset heikosta suhdanteesta osoittautuivatkin vääriksi.

Jos rajoituttaisiin tähän tarkasteluun, voitaisiin todeta, että vuoden 2023 budjettiriihessä päätetyt sopeutustoimet osuivat hyvin talouden suhdanteisiin. Menoja vähennettiin aikana, jolloin talous kasvoi. Asia ei kuitenkaan ole ihan näin yksinkertainen. Myös kasvun rakenteella on merkitystä. Vasta jälkikäteen havaittu talouden kasvu tapahtui ulkomaan kaupan arvonlisän kautta. Palveluvienti kannatteli BKT:n lisäystä, samalla kun tuonti supistui. Kotimaan markkina oli sen sijaan alamaissa – myös nykykäsityksen mukaan. Siksi sopeutuksen ajoitus ei ollut paras mahdollinen. Parempi olisi ollut, jos kotimarkkinoiden elpyminen olisi alkanut ennen erityisesti sosiaaliturvan leikkauksia, jotka pienentävät likviditeettirajoitteisten kotitalouksien mahdollisuutta kuluttaa. Uudet tilastotarkistukset eivät muuttaneet

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
PL 1279 (Economicum, Arkadiankatu 7), FI-00101 Helsinki I kirjaamo@vatt.fi I Puh. +358 295 519 400 I www.vatt.fi I Y-tunnus 0809880-7

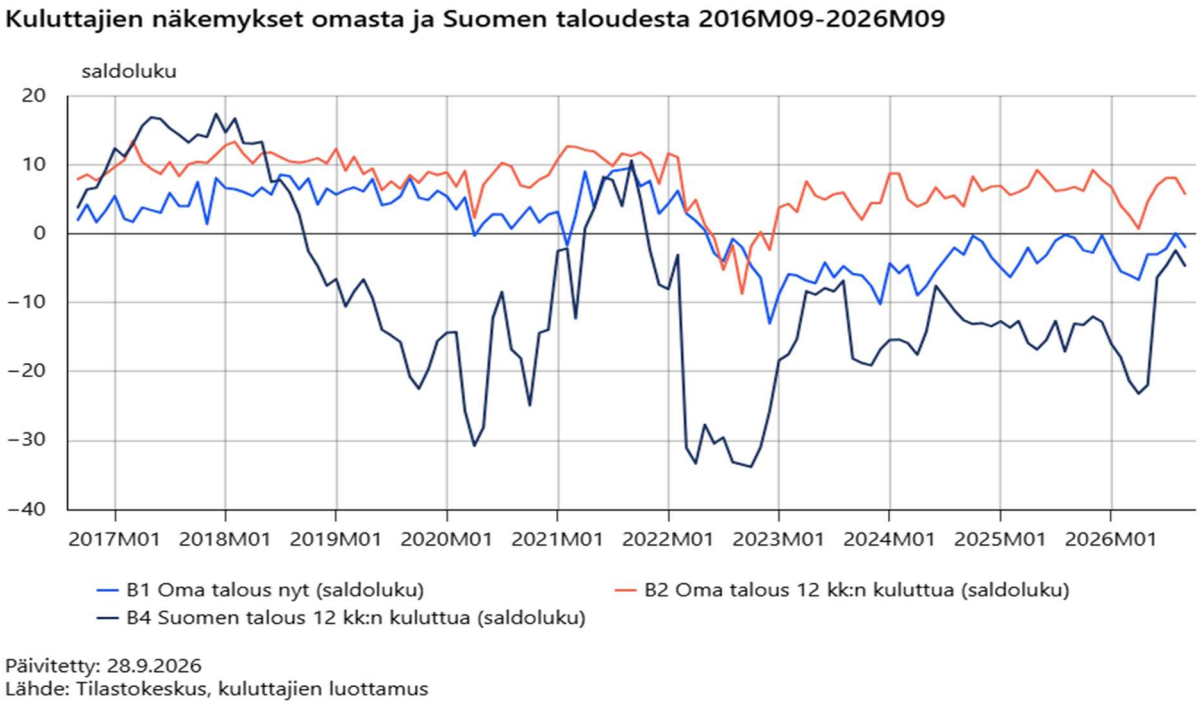
tätä kuvaa. Eivätkä ne vahvasti muuttaneet myöskään sitä kuvaa, että aggregaattikysyntää ei kannattaisi kasvattaa juuri nyt kun taloussuhdanne on kääntynyt eli veronalennusten ja menolisäysten optimaalinen ajankohta ei ole nyt, vaan talousarvioesityksen pitäisi nyt olla kiristävä. Lyhyen aikavälin suhdannetta vahvistavan (eli ”vääränsuuntaisen”) vaikutuksen lisäksi tämän suuntaiset toimenpiteet luonnollisesti myös heikentävät julkisen talouden tasapainoa pitkällä aikavälillä.

Vaikka suuret jälkikäteen tapahtuneet korjaukset talouden kuvassa eivät tällä kertaa vaikuta käsitykseen talouden kannalta optimaalisesta finanssipolitiikan ajoituksesta, olisi suotavaa käydä läpi sitä, voidaanko kansantalouden tilinpitoa kehittää siten, että käsitys talouden kuvasta olisi aiempaa paremmin selvillä. Koska Suomessa julkista taloutta on sopeutettava, ihmisten hyvinvoinnin ja talouden toiminnan kannalta olisi suotavaa ajoittaa sopeutustoimia mahdollisimman hyvin.

Kasvu ja kuluttajien luottamus

Ennustajat ovat jo pitkään odotelleet yksityisen kulutuksen elpymistä. Koska kulutuksen osuus BKT:sta on noin puolet, kotimarkkinoiden painoarvo BKT:n kehityksessä on todella suuri. On kuitenkin syytä todeta, että kulutus ja säästäminen ovat toistensa peilikuvia, ja säästäminen on kytköksissä investointeihin. Kulutuksen kasvu nostaa BKT:ta erityisesti suhdannemielessä, kun taas investoinneilla lykätään kulutusta ajatuksella, että siten saadaan kasvua pitkällä aikavälillä. Kulutuksen elpyminen olisi siis erityisesti kytköksissä suhdannekuvan eli lyhyen aikavälin taloudellisen aktiviteetin paranemiseen.

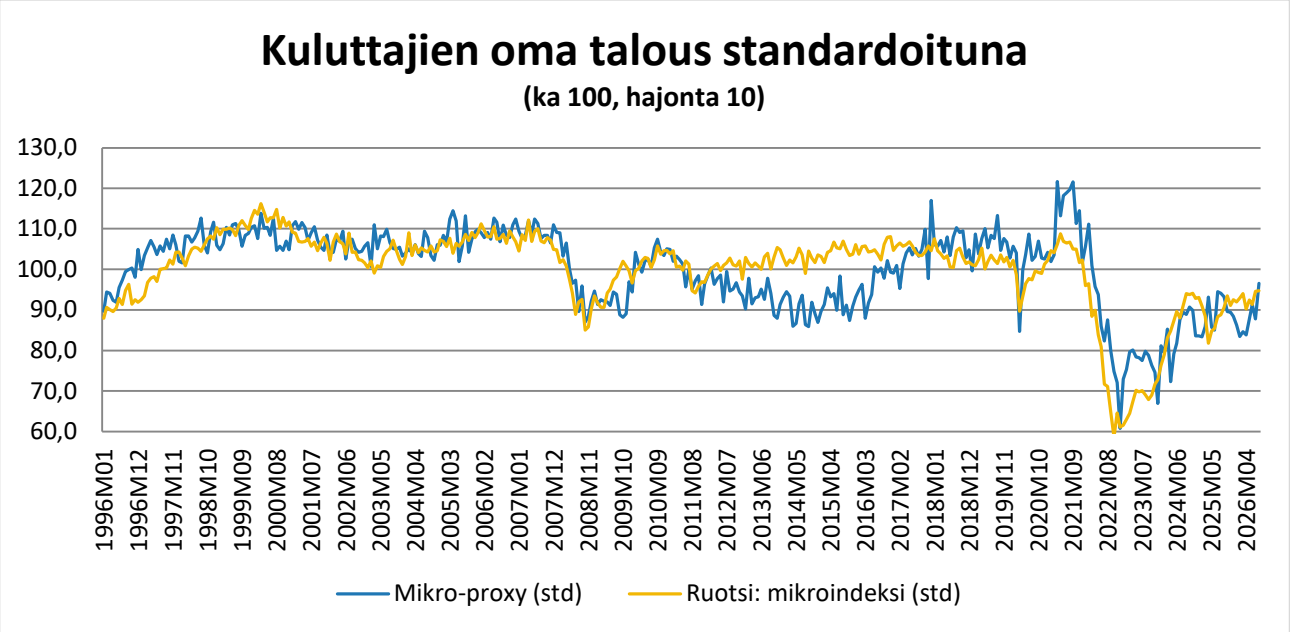
Kulutusta ennustetaan käytännössä arvioimalla tulojen kehitystä, kuluttajien luottamusta ja suuriin kulutuseriin vaikuttavia asioita (esimerkiksi energian hintaa, asuntolainojen korkoja jne). Näistä eri tekijöistä erityisesti on askarruttanut se, miksi kuluttajien luottamus on niin alhaisella tasolla, vaikka tulot ovat jo kääntyneet kasvuun. Kuluttajien käsitystä sekä omasta että Suomen taloudesta mitataankin Tilastokeskuksen toteuttamalla kyselytutkimuksella.

Kuva 1: Kuluttajien luottamusindikaattori 2017-2026

Kuviosta nähdään, että näkemys Suomen taloudesta on ollut hyvin negatiivinen jo 2020 luvun alusta, mutta näkemys omasta taloudesta heikkeni vuonna 2023 ja on ollut siitä lähtien alavireinen. Selitykseksi on esitetty väitteitä, että talouteen liittyvä huolipuhe, Ukrainan sota ja Hormuzin salmen tilanne ovat vaikuttaneet myös kotimaisten kuluttajien mielialaan ja käsitykseen taloudesta. Vaihtoehtoisia selityksiä ovat myös varovaisuussäästämisen kasvu koronaan, energiakriisin tai julkisiin menoihin liittyvien leikkausten jälkeen. Oikeaa selitystä ei valitettavasti kukaan tiedä (vielä?).

Suomen ja Ruotsin talouspolitiikka on viime vuodet poikennut selvästi toisistaan. Ruotsin julkinen talous on tasapainossa, kun taas Suomessa on mittavat alijäämät, joita on ollut pakko korjata. Siksi on erikoista, että sekä suomalaisten että ruotsalaisten luottamus omaan talouteen isossa kuvassa näyttäisi isossa kuvassa seuraavan kohtalaisen läheisesti toisiaan.

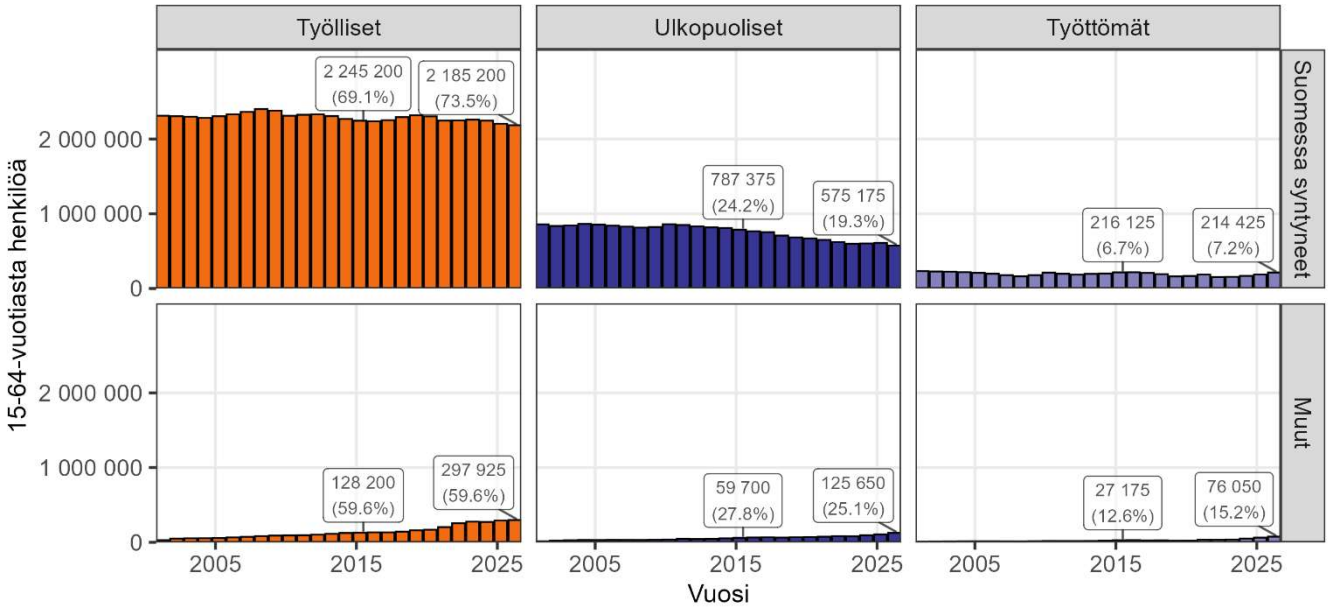

Kuva 2: Kuluttajien luottamusindikaattori oma talous - Suomi Ruotsi vertailu

Lähde: omat laskelmat Tilastokeskuksen kuluttajien luottamus -indikaattorista (painotettu kotittalouskohtainen käsitys omasta taloudesta) ja Konyunktur Institutetin konfidensindikator hushåll indikaattorista (mikroindex); Laskentaan käytetty Claude ilmaisversiota.

Työllisyyden ja työttömyyden kehitys

Suomalaisen hyvinvointimallin ydin on se, että mahdollisimman korkealla taloudellisella aktiviteetilla saadaan riittävästi verotuloja, joilla voidaan kattaa yhteisesti rahoitettavat palvelut ja muu turvaverkosto. Olennainen osa tätä on korkea työllisyys. Työmarkkinoiden hyvä toimivuus on paitsi yksilöiden oman talouden myös koko julkisen talouden kannalta tärkeää.

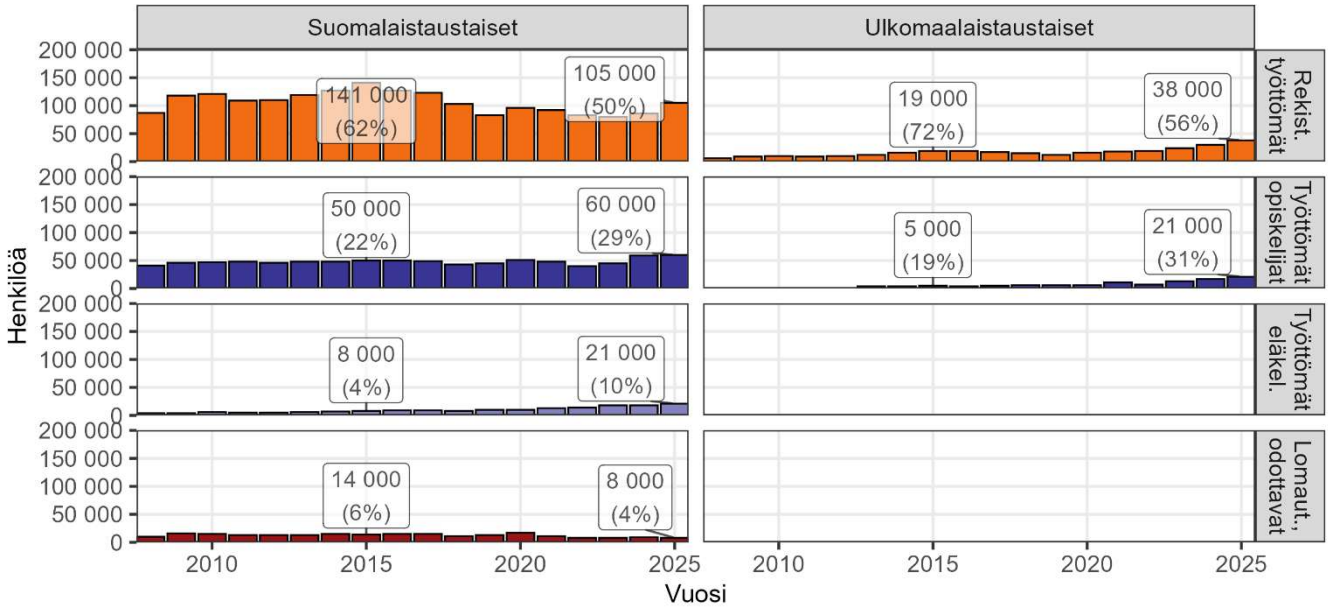
VATT on juuri julkaissut laskelmia, joilla valotetaan työmarkkinatilanteen kehitystä. Näitä laskelmia on esitetty kuvioissa 3 ja 4.

Kuva 3: Työlliset, työvoiman ulkopuoliset ja työttömät syntymämaan mukaan (Lähde: Korpela (2026))

Työllisten lukumäärän kehitys on pysynyt kohtuullisena. Kasvua on tullut erityisesti muualla kuin Suomessa syntyneiden työllisyyden kasvusta sekä siitä että työikäisten työvoiman ulkopuolella olevien lukumäärä on pienentynyt.

Virallinen (työvoimatutkimuksen) työttömyysaste kertoo oikeastaan enemmän työvoimapotentiaalista. Luvut siis kertovat siitä, kuinka moni haastattelututkimuksen vastaaja kertoo etsineensä aktiivisesti töitä viimeisen neljän viikon aikana ja olisi valmis vastaanottamaan työpaikan seuraavan kahden viikon aikana. Rekisteröidyillä työttömillä taas viitataan TEMin työnvälitystilastoihin rekisteröityneisiin työttömiin työnhakijoihin. Kuvassa 3 on työtä hakevat työttömät luokiteltu suomalais- ja ulkomaalaistaustaisiin ja verrattu sitä, mikä status heillä on TEMin työnvälitystilastoissa.

Kuva 4: Työvoimatutkimuksen mukaiset työttömät (hakevat aktiivisesti töitä) syntymämaan mukaan (Lähde: Korpela (2026))

Jos verrataan vuoteen 2015, milloin työttömyys oli selvästi koholla, huomataan, että suomalaistaustaisten työttömien määrä on laskenut, mutta työtä hakevien suomalaistaustaisten opiskelijoiden määrä on noussut. Ulkomaalaistaustaisten aktiivisesti työtä hakevien lukumäärä on noussut, samoin kuin opiskelijoiden.

Velkajarru ja julkista taloutta tervehdyttävien toimenpiteiden tarve

Eduskunnassa saavutettu sopu velkajarrusta oli julkisen talouden kannalta positiivinen lupaus. Lupaus on kuitenkin merkityksetön (tai jopa haitallinen), ellei se käänny toimenpiteiksi. Yksityiskohtaista noudattamista tärkeämpää on sitoutuminen toimenpiteisiin, jonka jälkeen lopputulema on mahdollisimman lähellä tavoitetta. Etukäteen käydyt keskustelut siitä, että sopuun ei ollakaan sitouduttu ilman punnittua vaihtoehtoa voivat rapauttaa markkinoiden luottamusta siihen, että Suomi hoitaa velkansa.

Tuulia Hakola-Uusitalo

ylijohtaja

VATT

Lähteet:

Kansantalouden tilinpito [verkkojulkaisu]. Viiteajankohta: 2024, 4. vuosineljännes. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 29.9.2026]. Saantitapa: https://stat.fi/fi/julkaisu/cm1ard48m0e0z07uscrfb4fe6?gsid=6c14890e-7b93-4cbb-ae84-8a8631475597&utm_source=chatgpt.com

Korpela, Heikki; Suomen työmarkkinoiden tilanne eri mittarien valossa, VATT policy brief 4/2026.

Talousarvioesitys 2027.

Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus syksy 2026.